עולה דורון היא. אע"ג דאעשה מכפרת יותר מחטאת דהא מכפרת מקיבעת: **ריצה** פרקליט. אע"ג דאיכא עולת יולדת ומצורע וגזיר דלא מייתי קרבן אלא לאיתרויי בקדשים כדאמר בפרק בתרא דכריתות (דף מו.) ואפילו הכי הס מטאתם קודמת לעולה דלא חלקה תורה:

ואמרתם זבח פסח. האי קרא כתיב בריש פרשת ושמור את חודש האביב היה ליה לאוקומי [בשינוי בעלים] בא"ח אינו ענין אלא משום דכייל בה כל עבודות דכתיב ועשית פסח [דמשמע] מתמת כל עשיות הלכך מוקי ליה לשינוי קודש: **וזבחת** פסח. בסוף התורה (מנחות פב.) דריש לה בגמרא לדבר שבמנין [שהיא בא"ח מן החולין] והתם בגמרא [פג:] גמי מייתי דרשא דהכא: **ומאי** ניהו שלמים. דעולה ליכא למימר דאינה באה מכל מקום דקרבי בקונטרס דאינה באה נקבה ועוד איכא לקמן [ט.] תלתא קראי והיכא דאם כבש מוכח בהדיא דהוי שלמים ועוד דדומין קדשים קלים אבל קדשים קלים ולא אבל קדשי קדשים כדלקמן (שם):

וזבחת פסח לבדרב נחמן. בסיפרי פרשת עשר תעשר דריש כולהו בשינוי קודש והכי איתא התם וזבחת [ב] אין לי אלא זביחה שאר עבודות מנין ואשינוי [קודש] בא] קמי ת"ל ועשית יכול אף הקטר חלבו ת"ל וזבחת. ואין זה בסוגיא כב] שלנו: **הוא** לעכב בין הכא בין הכא. בשינוי קודש בכל עבודות בשינוי בעלים בזביחה אע"ג דהוא בזביחה כתיב בפרשת בא אל פרעה וקרא דועשית בפרשת דאה אנכי מכל מקום משמע הוא בהויתו כשהוא עשוי כמצותו כדפי' בקונטרס והשתא הא דקאמר אשכחן זביחה שאר עבודות מנא לן אשינוי בעלים קאי עוד יש לפרש דבין בשינוי קודש בין בשינוי בעלים קבעי מנא לן לעכב דהוא קאי דוקא אזביחה ומדאפקיה רחמנא בשינוי בעלים בלשון שינוי קודש אית לן לאוקומי הא כב] דזביחה לעכב בין בשינוי בעלים בין בשינוי קודש ושינויא דהואיל וגלי גלי לא ניתא לאתי פירושא כמו לפירוש קמא: **מה** שלמים בין בזביחה בין בשאר עבודות **לא** חלקת בהן. וא"ת מ] כיון דכתיב ועשית פסח (ג) למצוה בשינוי קודש אבל עשיות לשתוק קרא מזביחה ותיתי משלמים דמה שלמים לא חלקת בין בשינוי קודש לשינוי בעלים למצוה אף לפסח לא תחלוק לעכב: **אלא** הוא למה לי. לקמן בפרק בית שמאי (דף לז:) ובפסחים פרק מי שהיה טמא (דף לז.) דריש הוא דפסח למעוטי תמורת פסח ותרי הוא כתיבי ובפסחים בסוף תמיד נשחט (דף סב:) דריש רבי אליעזר מהוא דפסח לא הוא כשר לשם אחרים ולא אחרים כשרין לשמו וכבי אליעזר לטעמיה דאית ליה עכובא בפסח ולא מוקי ליה למימר אבל אשם לא נאמר בו הוא כו': **כל** מקום שנאמר הוא בזביחה. פירש בקונטרס ולא גרסינן ליה משום דליתיה בברייתא דלקמן ואין למתוק בשביל כך הספרים דאפשר שהיא בברייתא בשום מקום בתוספתא:

מקיבעא לא מכפרא מקופיא מכפרא. חטאת דעשה: **מקופיא מכפרא.** הלכך על מי שמתוייב עולה כשהיה כיון [דהספרים] ו] עולה שייכי כולהו עשה שבידו לעולה ומו לא שייך חטאת גביה אבל מי שלא הפריש כלום ועבירות עשה בידו שייך חטאת גביה דאילו הוה מתחייב חטאת מכפר עשה מקופיא הלכך חייל שמיה אחטאתו ז] שנשחטה לשמו לפוסלה: **לאחר מיפה.** שמת בעליה והקריבה היורש: **פסולה.** לא עלתה (ד) וצריך היורש להביא אחרת: **יש בעלים.** שהיורש הוא בעליה: **דוקא קאמר מר.** מי פליגי ח] אדרבא ובעי לאתויי אחריתי או דלמא דאי איכא כמה עשה גביה דיורש מכפרא אם לא שינה בה ומיהו היכא דשני לא בעי לאתויי אחריתי דהא מיהו לא נדר מידי: **עולה דורון היא.** אינה באה לכפר על עשה כפרה ממש אלא אחר שכפרה התשובה על העשה היא באה להקבלת פניה כאדם שסרח במלך ומילאו ע"י פרקליטין וכשבא להקביל פניו מביא דורון בידו: **היכי דמי.** לגומר היכי דמי שחטא באה לכפרה: **אי דליכא תשובה.** אעבירות עשה שבידו: **וכח רשעים תועבה.** פסוק הוא במשלי (כא): **למה באה לפני עולה.** כל מקום שמביא חטאת ועולה חטאת קודם כדאיתא לקמן בפרק כל התדיר (דף פט:): **פרקליט.** מלין טוב: **פסח מגלן.** (מ) בין למצוה בין לעכב דקס"ד לא אתי לן כשאר זבחים משלמים דלא כתיב בההוא קרא דזאת התורה לאיתרבי כל הזבחים מיניה למצוה [לעיל ד:]: **מוסר הפסח.** שאבד ונתכפר [ב] באחר ומגלא הראשון: **לדבר הבא מן הגלגל ומן הבקר.** היינו שלמים שהן באין מכל גלגל ומכל בקר בין זכרים בין נקבות מה שאין כן בשאר זבחים שהוקבעו או בזכר או בנקבה עולה ואשם הוקבעו בזכרים חטאת הוקבע בנקבות והוקבע בזכרים כגון שעיר נשיא אינו בא בנקבה: **למצוה בשינוי קודש.** כגולהו ו] עשיות יליפינן מיניה דהא כתיב ועשית: **הוא.** משמע מ] פסח הוא בהויתו לשמו כשר אלא לשמו פסול: **דהכא והכא.** בשינוי קודש ובשינוי בעלים דהוא משמע אתרוייהו כשהוא עשוי כמצותו משמע: **ואשכחן זביחה.** בשינוי [קודש ובשינוי] א] בעלים: **כיוס לוותו.** סמוך לזאת התורה ודרשינן סמוכין כיוס לוותו להקריב את קרבניהם לרגות קרבנות אלא החזכרו במקרא בענין אלמעלה: **אף כל כו'.** הלכך (ו) מצה בפסח ב] יליפינן משלמים דרבינן להוא לעיל [ד:] לשינוי קודש ולשינוי ג] בעלים ח] (ועשית פסח לעכב בכל עשיותיו בשינוי קדש. ואמרתם זבח פסח לעכב בזביחה בשינוי בעלים): **וכשלמים.** כלומר כיון דגלי קרא עכובא בזביחה יליפינן שאר עבודות לעכובא מהיקשא דמלה כשלמים מה שלמים כו': ה"ג **אלא הוא למה לי לדרבינא** [וכו' טו] **אכל אשם לא נאמר כו'.** וא"ג כל מקום שנאמר בזביחה טו] (ו) אינו אלא לעכב דהך בריתא לקמן היא בפרקין [י:] בדיעה ר' ז] אליעזר ורבי יהושע וא"ג ליה: **לדרבינא.** כלומר לגלויי על הוא דגבי אשם דלא יליפינן פסול מיניה כדמהדר ליה רבי יהושע לר' אליעזר לקמן בפרקין (דף י:) שהיה דורש אשם הוא לשמו כשר אלא לשמו פסול וקא מהדר ליה רבי יהושע פסח נאמר בו הוא בזביחה ליפיך אלא לשמו פסול אבל אשם כו':

ולקח

לחטאת שתהא שחיטה לשם חטאת אשכחן שחיטה קבלה מנגלן דכתיב מקיבעא לא מכפרא מקופיא מכפרא ו] ואמר רבא עולה ששחטה שלא לשמה אסור לזרוק דמה שלא לשמה איבעית אימא קרא איבעית אימא סברא איבעית אימא קרא ז] מוצא שפתיך תשמור וגו' איבעית אימא סברא משום דשני בה כו' כדריש ח] פירקא ואמר רבא עולה הבאה לאחר מיתה שחטה בשינוי קודש פסולה ט] בשינוי בעלים כשרה דאין בעלים לאחר מיתה י] ורב פנחס בריה דרב אמי אמר יש בעלים לאחר מיתה אמר ליה רב אשי לרב פנחס בריה דרב אמי דוקא קאמר מר יש בעלים לאחר מיתה ובעי לאתויי עולה אחריתי או דלמא דאי איכא כמה עשה גביה מכפרא א"ל דוקא קאמינא ואמר רבא עולה דורון היא היכי דמי אי דליכא תשובה ז] זבח רשעים תועבה ואי דאיכא תשובה ח] התניא ט] עבר על מצות עשה ושב לא זז משם עד שמוחלים לו אלא ש"מ דורון הוא (חטא"ת ע"ל מ"י מכפ"ר עול"ה לאה"ר דורו"ן סימ"ן) תניא נמי הכי ז] א"ר שמעון חטאת למה באה למה באה לכפר אלא ז] למה באה לפני עולה ח] לפרקליט שנכנס א] [ריצה פרקליט נכנס] דורון אחריו: חוץ מן ד] הפסח ה] והחטאת כו': פסח מנלן דכתיב ז] שמור את חדש האביב ו] ועשית פסח שיהו כל עשיותיו לשם פסח אשכחן שינוי קודש שינוי בעלים מנלן דכתיב ז] ואמרתם זבח פסח הוא שתהא זביחה לשם פסח אם אינו ענין לשינוי קודש תניהו ענין לשינוי בעלים אשכחן למצוה לעכב מנלן אמר קרא ז] [ז] וזבחת פסח לה' אלהיך וגו' מתקיף לה רב ספרא האי וזבחת להכי הוא דאתא האי מיבעי ליה לדרב נחמן ח] דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה ט] מנין למותר י] פסח שקרב שלמים שנאמר וזבחת פסח לה' אלהיך צאן ובקר והלא אין פסח בא אלא ז] מן הכבשים ומן העזים מכאן למותר הפסח שיהא לדבר הבא מן הצאן ומן הבקר ומאי ניהו שלמים אלא אמר רב ספרא וזבחת פסח לדרב נחמן שמור את חדש האביב (ב) למצוה בשינוי קודש ואמרתם זבח פסח בשינוי בעלים למצוה הוא לעכב בין הכא והכא ואשכחן זביחה שאר עבודות מנלן ז] הואיל וגלי גלי רב אשי אמר הואיל וגלי גלי לא אמרינן אלא [עבודות] ב] מנלן דכתיב ז] זאת התורה לעולה ולמנחה וגו' ותניא ז] ביום צותו את בני ישראל להקריב את קרבניהם זה בכור ומעשר ופסח הקישו הכתוב לשלמים מה שלמים בין שינוי קודש בין שינוי בעלים בענין למצוה אף כל בין שינוי קודש בין שינוי בעלים למצוה ג] וכשלמים מה שלמים בין זביחה בין שאר עבודות לא חלקת בהן למצוה אף פסח לא תחלוק בו בין זביחה לשאר עבודות לעכב ד] (משום שנאמר הוא בזביחה אינו אלא לעכב) אלא הוא למה לי ג] כדתניא נאמר ה] בפסח הוא בשחיטה לעכב ב] אבל אשם לא נאמר בו הוא אלא לאחר הקטרת אימורין והוא עצמו שלא הוקטרו אימוריו כשר: חטאת מנלן ג] דכתיב ח] ושחט אותה מוסר הפסח

עין משפט נר מצוה

לד א מי' פנ"ו מהל' פסה"מ הלכה עו:
לה ב מי' פ"ט מהל' תשובה הלכה ד:
לו ג סמג עשין לעח:
לז ד מי' פרק טו מהלכות יפ"ל מהלכות קרבן פסח הלכה ג:
לח ה מי' פרק טו מהלכות פסה"מ הלכה ג הלכה ד:
לט ו מי' פ"ל מהלכות קרבן פסח הלכה י:
ז מי' שם פ"ג הלכה ג:

תורה אור השלם

1. מוצא שפתיך תשמר ועשית כאשר נדרת ליהוה אלהיך נדבה אשר דברת בפיך: דברים כג, כד
2. זבח רשעים תועבה אף כי בזמה יביאנו: משלי כא, כז
3. שמור את חדש האביב ועשית פסח ליהוה אלהיך כי בחדש האביב הוציאך יהוה אלהיך מצרים לילה: דברים טז, א
4. ואמרתם זבח פסח הוא ליהוה אשר פסח על בתי בני ישראל במצרים בנגפו את מצרים ואת בתינו הציל ויקד העם וישתחוו: שמות יב, כז
5. וזבחת פסח ליהוה אלהיך צאן ובקר במקום אשר יבחר יהוה לשכן שמו שם: דברים טז, ב
6. זאת התורה לעלה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלואים ולזבח השלמים: ויקרא ז, לז
7. אשר צוה יהוה את משה בהר סיני ביום צותו את בני ישראל להקריב את קרבניהם ליהוה במדבר סיני: ויקרא ז, לח
8. וסמך את ידו על ראש החטאת ושחט אתה לחטאת במקום אשר ישחט את העלה: ויקרא ד, לג

מוסף רש"י

יש בעלים לאחר מיתה. ואם שחטו לשם בעלים אחרים צריך היורש להביא אחר (פסחים סא:) אי דליכא תשובה. שאינו מיהא על חטאו (שבועות יב:) למותר פסח. בין שהקריב קפסח ואכל ונתקבל נאחר ואחר כך נמלא זה, בין שהקריב פעמים נפסח ואלה קדושת פסח על מין ובזאלו שנאים ינתותרו מן המעיים (פסחים ע. וכריתות מנחות פג.) שקרב שלמים. כמועד לו נאחר הרגל (פסחים שם) לדבר הבא מן הצאן ומן הבקר. היינו שלמים שבסיני לנוח מכל נאן ומכל בקר זכר ונקבה (שם ונקמן ט.) ואע"ג דעולה בא ב"כ מן הצאן ומן הבקר, אפ"ה שלמים אתי, דהא לשם מלוה הפריש ולא לשם כלון (מנחות פג. מכתי' הואיל וגלי. בזביחה, גלי בשאר עבודות (כתי' פרש) אשם לא נאמר בו הוא אלא לאחר הקטרת אימורין. בפרשת לו את אהרן והקטיר אותם הכהן המזבחה אשה לה' אשם הוא, ויליפנן אשם לא מיפסל בשלא לשמו דהא בפרשת כמיב הוא אשם ולא אשם שנקטרו אימוריו אלא לשמו, דהא הוא עלמא אלא הוקטרו אימוריו כשר כדאמרינן בפרק תמיד נשחט (מנחות פסחים נט:) דנעשולו ויאכל הכהן, אבל אחטאת לא מעכב כפרה כמיב הוא בשמיעה, זבח פסח הוא, בחטאת נשיא כתיב ושחט אותו במקום אשר ישחט את העולה לפני ה' מטאת הוא אשם אם הקרבן כגון חטאת הוא אשם הוא, והיינו דכתיב נבי אחת מעבודות הלם (לעיל ה:):

שיטה מקובצת

הוא לעכב בין הכא בין הכא. לשון חוס' טוען, אע"ג דלא (נפ לעכב) [כתיב הוא] אלא [בזביחה, ר"מ הוא] משמע בהויתו שלשאתו לך במקום [אחרן], וכבר הוקמנו (מלוה [בכולהו] עבודות. אשכחן זביחה דכתיב זבח פסח הוא וכן שינוי קודש וכן שינוי בעלים ולהכי נמי בשאר עבודות אם אינו ענין לשינוי קודש וכן שינוי בעלים. ומהכי מיין דגלי גלי לומר הואיל דמשום הכתוב שאר עבודות בזביחה בשינוי קודש דלא קאי [הוא] אלא [לעכב] בזביחה דכתיב זבח פסח הוא וכן שינוי קודש וכן שינוי בעלים ולהכי נמי דגלי גלי לומר הואיל דמשום הכתוב שאר עבודות בזביחה בשינוי קודש דלא קאי [הוא] אלא [לעכב] בזביחה דכתיב זבח פסח הוא וכן שינוי קודש וכן שינוי בעלים. ומהכי מיין דגלי גלי לומר הואיל דמשום הכתוב שאר עבודות בזביחה בשינוי קודש דלא קאי [הוא] אלא [לעכב] בזביחה דכתיב זבח פסח הוא וכן שינוי קודש וכן שינוי בעלים. ע"כ: רש"י ד"ה הוא לעכב וכו'. ס"א הוא לעכב בין הכא, ולומר בין בשינוי קודש וכן בשינוי בעלים. דפסח הוא משמע בהויתו יהא, לשמו כשר אלא לשמו פסול, והוא תרוייהו דאיתא משמע כלומר כשהוא עשוי כמצותו: תוד"ה יאמרתם. הלכה בוכן לה לשינוי קודש. וא"ל חוס' הר"ם, וא"ל דאמרו דפסח, דאיתא דפסח, דשינוי קודש דמשמע כל עשיותיו דפסח, ואחה שינוי דפוסל בכל עבודות. שינוי קודש הוא, דשינוי בעלים אינו בד' עבודות כי אם ע"מ לזרוק:

מסורת הש"ס

ו) [לעיל דף ב.], ב) לעיל דף ד: ע"ש פסחים סח. ע"ש., ג) יומא פו. [שבועות יב:] ירושלמי יומא פ"ח ה"ז, סנהדרין פ"ט ה"א, שבועות פ"א ה"ז., ד) עי' ת"כ מצורע ספ"ג., ה) [מלילי ריעי (חוט נז, כ) תרגום פרקליטי חביבי. ערוך], ו) ספרי ראה פיסק' קכח, ירושל' פסחים פ"ה ה"ב., ז) ספרי שם פיסק' קכט, ח) [לקמן.] [פסחים ע: מנחות פג.], ט) מכילתא בא פ"ד. ירושל' תרומות פ"א סה"א, פסחים פ"ה ה"ב, שקלים פ"ב ה"ד, יבמות פ"ג ה"ב., י) עי' לקמן יד: מ"ק: מנחות נב:, כ) לעיל ה: ולקמן י: [מנחות ד.], ל) ת"כ ויקרא חובה פ"ח ה"ו, פי"א ה"ג, ירושל' פסחים שם., מ) לקמן י:, נ) פסחים נט., ס) [עי' רש"ק שתיקן על קונטרס]:

הגהות הב"ח

(מ) נמ' כדרש פיקח. נ"ב דף כ' סוף ע"ב: (ב) שם מדש הכתיב ועשית למלוה: (ג) שם למה לי לכדתניא פסח נאמר בו הוא כשחיטה: (ד) רש"י ד"ה פסולה לא עלתה לו עלין: (ה) ד"ה פסח מגלן דבעינן לשמו כין למלוה: (ו) ד"ה אף כל וכו' הלכך למצוה בפסח ליפינן משלמים והני קראי דדינין: (ז) ד"ה הכי גרסינן וכו' נזביחה הוא מיני וכו' ור' יהושע הס"ל ומיגות ל"ג ליה נמתקן:

שינויי נוסחאות

א) גי' הערוך שבכנס לרצות רצה הפרקליט ובכנס דדורון [הנורה]: ב) מיכת עבודות ליתא בכתב"י ובד"י: ג) בשמ"ש ות"ו רפ"ט וש"מ נוסף הלכך למצוה ומשלמים והנך קראי אם אינו ענין למצוה דנפקא ליה מהתם תנהו ענין לעכב. ולהא נאות יב: ד) בכתב"י ליתא מה שבסוגריים. וכן מחקיהו בש"מ וכה"ר: ה) נ"ל כל מקום שנאמר הוא בזביחה (הוא) אינו אלא לעכב אבל אשם (כ"ר ו"ב) ועי' רש"י תוס'. בש"מ מחק תיבות נאמר וכו' לעכב. וכן ליתא בכ"ר. ולהא לתלן אית טי: ו) בכתב"י ובש"מ דכיון דבדר עולה. ועי' טה"ק דכ' שהיא הגי' הגכיה: ז) נ"ל אחטאת [בתב"י ובד"י]: ח) נ"ל לאפלוגי אדרבא [בתב"י ובד"י]: ט) כ"ה בכתב"י ובד"י. אבל בגליון נ"ל וקרב אחר: י) נ"ל ובילהו [ש"מ]: יא) התיבות שבסוגריים ליתא בדפ"י. והוספיה בדפסד"מ בעעות [דפ"ם ובכ"ר ש"ב]. ועי' תוד"ה הוא, ובנכ"ר: יב) נ"ל מצוה ללשמן בפסח משלמים הוא דדבינן להו לעכב לשינוי קודש. וכן בד"ר רפ"ט וש"מ איתא לעכב (במקום תיבת לעיל), ולפ"ז מתחבר שבש"ר גרס כגמ' התוספת לעיל באות ג' ותיבת לעכב שבש"ר היא הכ"ד: יג) תיבות ולשינוי בעלים ליתא בכתב"י: יד) ס"ל ל"ג המוקף [בגליון]. אך בכתב"י וד"י איתא. וכלל הגולה שבסוגריים נעשו ע"י המגיה באות יא לשיטתו. וכבר כתבתו לעיל שטעות הוא: טו) תיבת וכו' ליתא בכ"י ובד"י. וכן בדק"ס כתב שהוא שיבוש. ועי' אות ה: טז) הוא בזביחה כל"ל [ש"מ]: יז) ל"ל דר' [שמ"ר]: יח) נל"ל חטאת [בתב"י]: יט) נ"ל אפילו הכי [ש"מ] וזבחת פסח שתהא שחיטתו לשם פסח שחטו שלא לשמו פסול אין לי כו' כל"ל [בא] בד"ו ראשינוי בעלים קאי. ובש"מ מחק תיבות אלו: כב) נ"ל כסוגיא [בא"מ] ומגהיא שלקך מתניין הכס"ד אלא שעכל ע"ש בדברי: כג) נ"ל הוא [ש"מ]:

ליקוטים

הואיל וגלי גלי לא אמרינן. נר' דר"ל דהאי הואיל דגלי גלי הוא דחוק יותר משאר הואיל דגלי גלי דבשאר דוכתין. (ס' מיתות ח"ב ע"ב)

[1] ולקח הכהן מדם החטאת שתהא קבלה לשם חטאת ואשכחן שחיטה וקבלה זריקה מנלן דאמר קרא [2] וכפר עליו הכהן מחטאתו [א] שתהא כפרה לשם חטאת אשכחן שנוי קדש שנוי בעלים מנלן אמר קרא עליו (ב) ולא על חבירו אשכחן למצוה לעכב מנלן כדאמר רב הונא בריה דרב יהושע חטאת חטאתו הכא נמי חטאת חטאתו אשכחן מצוה בשנוי קדש וזריקה בשנוי בעלים בין למצוה בין לעכב בכל עבודות [ב] בשנוי קדש ובשאר עבודות בשנוי בעלים בין למצוה בין לעכב מנלן אמר ר' יונה אתיא מחטאת נזיר דכתיב [3] והקריב הכהן לפני ה' (ג) ועשה את חטאתו ואת עולתו שיהו כל עשיותיו לשם חטאת אשכחן [ג] שנוי קדש שנוי בעלים מנלן (א) [ד] (אם אינו ענין לשנוי קדש [ה] תניהו ענין לשנוי בעלים אשכחן למצוה לעכב מנלן) אמר רב הונא [בריה דר"י] חטאת חטאתו מתקיף לה רבינא אלא מעתה עולת עולתו מאי דרשת ביה ולרבינא מנחת מנחתו נסך נסכו מאי דרשת בהו ההוא (ג) מבעי ליה מנחתם ונסכיהם בלילה מנחתם ונסכיהם אפי' למחר אלא עולת עולתו מאי דרשת (ב) בהו ותו מי גמרי מהדדי חטאת חלב מחטאת נזיר לא גמרה שכן יש עמה דמים אחרים חטאת נזיר מחטאת חלב לא גמרה שכן כרת אלא אמר רבא אתיא מחטאת מצורע דכתיב [4] ועשה הכהן את החטאת (ד) שיהו כל עשיותיו לשם חטאת ואשכחן שנוי קדש שנוי בעלים מנליה אמר קרא [4] וכפר על המטהר וגו' (ה) על המטהר זה ולא על המטהר חבירו ואכתי מי ילפא מהדדי חטאת חלב מחטאת מצורע לא ילפא שכן יש עמה דמים אחרים חטאת מצורע מחטאת חלב לא גמרה שכן כרת מחדא לא אתיא תיתי חדא מתרתי בהי לא לכתוב [לא לכתוב] רחמנא בחטאת חלב ותיתי מהנך מה להנך שכן יש עמהם דמים אחרים לא לכתוב רחמנא בחטאת נזיר ותיתי מהנך מה להנך שכן אין להן שאלה לא לכתוב רחמנא בחטאת מצורע ותיתי מהנך מה להנך שכן אין [ו] באין בדלות אלא אמר קרא [5] זאת התורה לעולה ולמנחה וגו' הקישו הכתוב לשלמים מה שלמים בין שנוי קדש בין שנוי בעלים בעינן לשמן למצוה אף חטאת [ז] בין שנוי קדש בין שנוי בעלים בעינן לשמן למצוה הילכך מצוה משלמים והנך קראי לעכב ואשכחן חטאת חלב דכתיב בה לחטאת

רש"י

ולקח הכהן. לשון קבלה הוא: **וכפר.** היינו בזריקה. הולכה לא אצטריך קרא דבכלל קבלה [ח] היא מתרביא ליה: **אשכחן למצוה כו'.** ואי קשיא מצוה מהיקשא דזאת התורה משלמים אתיא כשאר כל הזבחים אין הכי נמי ומסקנא מהתם יליף לה לקמיה ומעיקרא הוא דמהדרינן דנכתבו כולהו בגופיה: **כדאמר רב הונא כו'.** לקמן בשמעתין: **חטאתו.** וכפר עליו הכהן מחטאתו (כשזרק דמו לשמו חטאת חטאתו) מדהוה ליה למכתב מחטאת וכתיב וי"ו יתירה למדרש בה לשם בעלים: **אשכחן מצוה בשנוי קדש.** בכל עבודות וזריקה אשכחן בה מצוה ועכוב בשנוי בעלים דהאי מחטאתו נמי [ט] בזריקה כתיב שהיא הכפרה [י]: **לעכב בכל עבודות בשנוי קדש.** שלא למדנו לאחד מהן ושאר עבודות לבד מזריקה בשנוי בעלים בין למצוה בין לעכב מנלן: **שיהו כל עשיותיו לשם חטאת.** ולמצוה לא אצטריך קרא דהא נפקא לן משאר חטאות והאי לעכובא: [ה"ג בס"א] [יא] **אשכחן שנוי קדש שנוי בעלים מנלן** [יב]: **אמר רב הונא כו'.** גבי נזיר כתיב ועשה את חטאתו ואת עולתו הרי [יג] למצוה וכשלמים מה שלמים לא חלקת בהן בין זריקה לשאר עבודות בשנוי בעלים למצוה אף חטאת לא תחלק בין זריקה לשאר עבודות לעכב הרי לך מצוה ועכוב בין בשנוי קדש בין בשנוי בעלים כך נ"ל וכן יש לפרש גבי חטאת מצורע לקמן נ"ל: **ולרבינא.** דלא קשיא ליה אלא עולת עולתו מנחתו ונסכו דכתיבי נמי גבי נזיר אמאי לא קשיא ליה: **ההוא מיבעי ליה.** כי היכי דדרשינן לכל מנחתם ונסכיהם [יד] בלילה ואפילו למחר שיוכשרו לבא למחר (ג) לבא בלילה הכי נמי דרשינן להאי ועשה את מנחתו כל זמן שיעשנו הוא קרוי מנחתו ונסכו של זה אע"פ שלא קרבו עם זבחו: **מי גמרי.** שאר חטאות וחטאת נזיר מהדדי דתמצי לומר חד למצוה וחד לעכב. סתם חטאת קרי חטאת חלב משום דשכיחא טפי: **שכן כרת.** מכפרת על חייבי כרת אלמא לא גמרי מהדדי וכיון דלא גמרי מהדדי תרווייהו למצוה אצטריכו: **ואשכחן שנוי קדש.** ולעכב דהא נפקא לן מצוה לעיל בשאר חטאות: **וכפר על המטהר.** סיפיה דועשה הכהן את החטאת הוא ועל המטהר אכולהו עשיות קאי: **ותיתי מהנך.** נזיר ומצורע: **שאלה.** נזיר נשאל לחכם ועוקר נזירתו ופטור מן הקרבן: **שכן אין** [טו] **באין בדלות** גרסי'. שאין חטאות [טז] יורדות בעניות להביא עוף: **והנך קראי לעכב.** וכשלמים מה שלמים לא חלקת בהן למצוה אף חטאת לא תחלוק בו לעכב וכיון דכתיב עכובא בזריקה אתיא להו לכולהו עבודות בהך דרשא מהיקשא דשלמים: **אשכחן חטאת חלב דכתיב ביה לחטאת.** ושחט אותה לחטאת בסתם חטאת כתיב (ד) אם [יז] נפש כי תחטא וגו': חטאת

תוספות

זריקה מנלן מוכפר עליו הכהן מחטאתו. הרבה יש תימה להני קראי דשחיטה וקבלה ושחט אותה לחטאת ולקח הכהן כתיבי בסתם חטאת כגון חטאת חלב בפרשת ויקרא גבי כשבה והאי קרא דוכפר עליו הכהן מחטאתו כתיב בחטאת דשמיעת קול וביטוי שפתים אבל בחטאת חלב לא כתיב מחטאתו אלא על חטאתו כתיב ובתורת כהנים [ו] באותה פרשה עצמה דחטאת חלב דריש מקרא דמחטאתו אע"ג דלא כתיב בההיא פרשתא וזהו תימה דשביק קרא דעל חטאתו דכתיב בההיא פרשתא ושמא משום דעל חטאתו לאחר הקטרת אימורים הוא דכתיב אבל תימה דלקמן משמע דכל הני קראי דהכא בחטאת חלב כתיבי דקאמר אשכחנא חטאת חלב אבל חטאת דשמיעת קול וביטוי שפתים מנא לן וי"ל דהכי קאמר לקמן אשכחנא חטאת חלב עכובא שחיטה וקבלה בשנוי קדש ושאר עבודות נילף כדאמר לעיל מה שלמים לא חלקת בין זביחה לשאר עבודות למצוה אף כאן לא תחלוק לעכב וקבלה נמי לא הוצרך לכתוב אבל שמיעת קול מנא לן דאע"ג דכתיב ביה וכפר עליו מחטאתו ודרשינן לעיל לשם חטאת היינו שנוי קדש בזריקה ולא חלקת לא נימא בזריקה לפי שהיא עיקר כפרה ושנוי בעלים בחטאת חלב נגמר משמיעת קול דליכא פירכא וי"מ דמחטאתו דקאמר היינו בשעיר נשיא דכתיב ביה נמי מחטאתו וקאי [יח] גם אחטאת חלב וקשה דכתיב לאחר הקטרת אימורים נראה לי. ברו"ך. ועוד נ"ל דלא הוה מצי למדרש מוכפר על חטאתו אשר חטא דכתיב בחטאת חלב משום דהכי קאמר על פשעו אשר חטא [יט] (ולא בשמיעת קול מיירי בחטאת קרבנו) ולא משעיר נשיא דכתיב מחטאתו ונסלח לו והיינו מפשעו וחטאתו שלו ונסלח לו אבל בשמיעת קול לא כתיב זה [כ] ולא זו אלא מחטאתו היינו מקרבנו. ברו"ך:

וזריקה בשנוי בעלים בין למצוה בין לעכב. תימה דמהאי קרא וכפר [כא] עליו הכהן מחטאתו דרשינן תרווייהו זריקה בשנוי קדש ושנוי בעלים ואם כן מחטאת חטאתו תיפוק ליה נמי עכובא בשנוי קדש כמו בשנוי בעלים דאתרווייהו קאי:

ועשה את חטאתו שיהו כל עשיותיו לשם חטאת אשכחנא שנוי קדש שנוי בעלים מנ"ל אמר רב הונא בריה דרב יהושע חטאת חטאתו. כך גירסת הקונטרס ולגירסא זו מוקי ברישא לעכב בשנוי קדש קודם שנעמיד למצוה בשנוי בעלים באם אינו ענין ואינו משמע כן בכולי פירקא לעיל גבי שלמים ופסח דקאמר אשכחנא שנוי קדש שנוי בעלים מנא לן ומוקי ברישא בשנוי בעלים באם אינו ענין קודם שיעמיד קרא לעכב ומיהו י"ל דשאני הכא דככר אשכחנא קרא לזריקה בשנוי בעלים ואית ספרים דגרסי אם אינו ענין לשנוי קדש דנפקא ליה מהתם תניהו ענין לשנוי בעלים אשכחנא למצוה לעכב מנא לן אמר רב הונא בריה דרב יהושע חטאת חטאתו ולגירסא זו לא צריכין תו לקרא דלעיל בזריקה וניחא נמי הא דגרסינן לעיל כדאמר רב הונא בריה דרב יהושע חטאת חטאתו דמשמע דעיקר מילתא לא אתמר אההיא והיינו משום דלבסוף לא קיימא: **מנחתם** ונסכיהם בלילה מנחתם ונסכיהם אפי' למחר. לאו מהאי קרא [כב] [קדריש]: **הילכך** מצוה משלמים והנך קראי לעכב. וא"ת למה לי למכתב בכולהו לכתוב בהן [כג] ואינך כולהו אתו מדכתיב זאת תורת החטאת תורה אחת לכל החטאות כדלקמן (דף ט:) בשמעתא דמבוג ויש לומר דמסקנא

יב] בכ"פ ובד"ו אין זה ס"ד, אלא הד"א, ורמה באות יא: יג] מתיבת הרי עד סה"ד ליתא בכתה"י, וכן מחקו הש"מ. ולפ"ז למדין לעכב מסברא דכיון דגלי גלי וכמו שפי' התוס' בש"מ. ועי' באחרונים מה שפירשו בכוונת רש"י בזה: יד] נ"א ונסכיהם דכתיב גבי קרבנות החג מנחתם ונסכיהם בלילה ואפילו למחר שיוכשרו לבא בלילה ולבא למחר הכי נמי דרשינן האי להכי ועשה וכו' (עפ"י בחה"י וש"מ). בכתה"י ליתא ואפילו למחר: טו] בד"ו רפ"ב שכן הן. ובש"מ ובה"ז הגיהו כלפנינו. ורמה אות י: טז] נ"ל חטאותב (ש"מ): נ"א חטאות חלב ונזיר (הגרי"ב): יז] נ"א כתיב בו נפש (כי"י), וכן בש"מ מוחק תיבת אם: יח] וגבי חטאת חלב הוא דכתיב כו' כצ"ל, פי' על חטאתו כתיב גבי כשבה (דנשיא) ומחטאתו כתיב בשעיר נשיא (צ"ק): יט] בש"מ מוחק מה שבסוגריים, אך בצ"ק ובמ"ג מחקו רק תיבות בשמיעת קול. ולע"ד אולי יש להגיה ולא בשמיעת קול דמיירי בחטאת קרבנו: כ] נ"ל לא זה (ש"מ): דהיינו לא אשר חטא ולא ונסלח לו (צ"ק): כא] נ"ל דוכפר (ש"מ): כב] קרא להוד נפקא, כצ"ל (בה"ז עפ"י תוס' מנחות מד ב): כג] נ"ל בחד (ש"מ וצ"ק): כד] אשר חטא וכן מחטאתו דכתיב בשעיר נשיא לא מיירי בקרבן, כנדל"ל: כה] הלשון מגומגם ונדל"ל על דרך זה, ונפקא לעכב בשינוי קודש (הכי) [נמי אע"ג] דחטאת חטאתו לא משמע אלא בשנוי בעלים דוקא הואיל ופשטא דקרא משתמע שינוי קדש (הוי) דמוקמינן ליה בשינוי בעלים (ואם) [באם] אינו ענין [דהא] קרא דחטאת קאי אשינוי (בעלים) [קדש] (ו)כ"ש בשינוי קודש [דחטאת] חטאתו משמע לעכב, וקאי אתרוייהו:

בשינוי בעלים קודם שנדע עיכובא בשינוי קודש. לכך נראה [דגרסי' אם] אינו ענין בשינוי קודש דנפקא לן מהתם תנהו ע... בין בשינוי קודש בין בשינוי בעלים לעכב מנלן בין בשינוי קודש בין בשינוי בעלים, אמר רב הונא אתיא חטאת חטאתו דמ... לעכב בשינוי קודש הכי כה] דחטאת חטאתו לא משמע אלא בשינוי בעלים דוקא הואיל ופשטא דקרא משתמע שינוי קודש... ואם אינו ענין קרא דחטאת קאי אשינוי בעלים וכ"ש בשינוי קודש [דחטאת] חטאתו משמע לעכב וקאי אתרוייהו: הה... בסוף המסכת: **אלא אמר רבא אתיא** וכו'. אשכחן שינוי קודש בין למצוה בין לעכב, שינוי בעלים מנלן בשאר עבודו... רש"י. ולא נהירא, חדא דקודם היה לנו להעמיד הפסוק בשינוי בעלים למצוה משינוי קודש לעכב, כמו שהקשיתי לעיל. ... (חטאת) [אתיא מחטאת] מצורע הלא חטאת נזיר לא סלקינן מינה אלא מכח (הכי) [הך] פירכא כו] דמה לחטאת נזיר ... אחרים והוא חושש כז] ומביא עמו חטאת מצורע דשייך למיפרך הכי. לכן נראה לפרש דאינו חוזר מקרא דנזיר רק מחטאת... אבל לא חשש לאידך קושיא (דלא) [דמין גמרי מהדדי]. והא"ק אלא אמר רבא מקראי דלעיל ידעינן שינוי קודש ושינוי בעלים ... קודש מועשה את החטאת. יהילכך פריך שפיר אשכחן שינוי קודש לעכב שינוי בעלים מנלן. ומשני דכתיב וכפר על המטה... אכל עשייתיו דכתיב ברישא דקרא ועשה כדפי' בקונטרס:

כו] בכת"י כתוב הני פירכי, ולפי"ז צריך היה להוסיף כאן גם פירכא דמה לחטאת חלב שכן בכרת, וצ"ע: כז] תיבת חושש בכת"י קרוע, ומשמע קצת שם דגרסי' חוזר:

מסורת הש"ס

א) [לעיל ז:], ב) ירושלמי פסחים פ"ה ה"ב, ג) לקמן פד. מנחות מד: תמורה יד, [נב. תענית ג:], ד) ת"כ מצורע פ"ג ה"ג, ירוש' פסחים שם, ה) ירוש' פסחים שם, ו) עי' ויקרא חובה פר' ז' פי"ז.

הגהות הב"ח

(א) גמ' שינוי בעלים מנלן (אם אינו ענין וכו' מנלן) תא"מ. ונ"ב רש"י לא גרס ליה אלא ה"ג אשכחן שינוי קדש שינוי בעלים מנלן אמר רב הונא כו': (ב) שם דרשת ביה ותו: (ג) רש"י ד"ה הכוא וכו' למחר או לבא: (ד) ד"ה אשכחן וכו' כתיב (ויקרא ד) ואם נפש אחת תחטא:

מוסף רש"י

מנחתם ונסכיהם. בפרשת פנחס כתיב בכולהו מנחתם ונסכיהם לפרים וגו' לומר לך מנחתם ונסכיהם אפילו [וכו'] (תמורה יד. עפ"י שיטמ"ק). ונפקא לן מהא דאמר מר ומנחתם ונסכיהם יתירי דכתיבי בקרבנות החג להכי כתיבי (לקמן פד.) בלילה. דאע"פ שמקריבין הקרבנות ביום יכולין להביא המנחות והנסכים בלילה (תענית ב:). בלילה. דמנחת נסכים קריבין בלילה, ולא קשיא לה דאמרינן בהקומץ [רבה] דברים שדרכן ליקרב ביום וקמיצה מנחת נסכים. מפרש לה בפרק יש קרבנות במסכת מעילה (דף יד.) דהא דקתני ביום נעשנים בלאים עם הזבח והא דקתני בלילה בנסכים הבאין בפני עצמן, כגון שהביא זבח בלא נסכים ולאחר זמן הביא הנסכים בפני עצמן, יכול להביאן בלילה (מנחות מד:). מנחתם ונסכיהם אפי' למחר. אם קרב הקרבן בזמנו ומנחתו ונסכיו לא עלו עמו עד שיעבור כמה ימים (תמורה יד.) אפילו למחר. אם הביא היום זבח יכול להקריב נסכיו למחר (לקמן), ולכשיבא שלא יקדשו בכלי מתחלה, דאי קידשי נפסלין בלינה כדתנא במסכת מעילה (ם.) אי לא קידשו בכלי יכולין להקריב בטבול יום ומחוסר כפורים ובלינה (מנחות מד:). [וכו'] שכן יש עמה דמים אחרים. בנזיר חטאת נזיר יש עמה דם עולה ושלמים הבאים עמה, וחטאת חלב באה יחידה (כתובות פריס):

שינויי נוסחאות

א] נ"ל על חטאתו (כי"צ, ועי' בתוס'): ב] בכל עבודות ליתא בכת"י וכי"צ: ג] בכי"מ וכי"צ ובד"ו א' וב' ליתא תיבות אשכחן כו' בשינוי בעלים מנלן. וכן הגי' ליתא בכת"י, אם אינו ענין וכו'. וזו הגי' הרא"ש כנזכר בתוס'. ובד"ו א' הובאו שתי הנוסחאות בחדא מחתא, יש למחוק אחת מהן, ובכי"ו וכי"ו וכת"י הביאו כגי' רש"י ולכן מחקו אם אינו ענין וכו': ד] הקוגריים נעשה בפ"ש ובכ"ו, ורמה באות כ: ה] קדש דנפקא ליה מהתם (כי"צ), וכי"ו תבות שבסוגריים: ו] נ"א שכן אלו באין בדלות, ואפשר שרש"י בא לאפוקי מגי' זו וכ"ש דקון לפרש שכן אלו באין בדלות כמו בעניות: ז] נ"א אף קל (כי"צ), וכ"ה בש"מ: ח] קבלה רבינן ליה כצ"ל (*ש"מ): ט] תיבת נמי נמחק (*ש"מ): י] נ"א עיקר הכפרה (בה"י): יא] התיבות שבסוגריים ליתא בכתה"י ודפ"י, ובה"ז הוסיפן כגי' מחמת אריכות הליטוט מהגמ'. תיבת בס"א לכאורה מיותר וטעות, אך בבה"ז הגיה גם שתיבת מנלן הוא ס"ד (שלא כבדה"י), ואפשר שהבין שרש"י פירש שתי הגוספאות (שבלות ג).

תורה אור

1. ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו ונתן על קרנת מזבח העלה ואת כל דמה ישפך אל יסוד המזבח: ויקרא ד, לד
2. ואת כל חלבו יקטיר המזבחה כחלב זבח השלמים וכפר עליו הכהן מחטאתו ונסלח לו: ויקרא ד, כו ואת השני יעשה עלה כמשפט וכפר עליו הכהן מחטאתו אשר חטא ונסלח לו: ויקרא ה, י
3. והקריב הכהן לפני יהוה ועשה את חטאתו ואת עלתו: במדבר ו, טז
4. ועשה הכהן את החטאת וכפר על המטהר מטמאתו ואחר ישחט את העלה: ויקרא יד, יט
5. זאת התורה לעלה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלואים ולזבח השלמים: ויקרא ז, לז

ליקוטים

מנחתם ונסכיהם בלילה כו'. נ"ל דלכתחילה יש להביא נסכים עם הזבח, דאי מביא בלילה אין יכול לומר שירה דבאמרינן בפ"ב דערכין מה כפרה ביום אף שירה ביום, ולמחר נמי אם מביאה מבעיא לן התם אם טעונין שירה כו' ולא איפשטו. והא דאמר ר"מ התם דשיר מעכב הקרבן היינו בנסכים הבאין עם הזבח שקרבו בשעת שחיטת הזבח דאין קרבן אלא ביום כדאמר' בפ"ב דתמורה ואותן טעונין שירה. ואפילו את"ל דבאין בפני עצמן טעונין שירה מ"מ טוב שיביאם עם הזבח כדי שיאמרו אכילה ושתיה כדאמר' התם בערכין אי דלמא אאכילה ושתיה אמרה אשתיה לחודיה לא אמרה. והחיא דמביא אדם זבחו היום ונסכו מכאן עד י' ימים משמע דלכתחלה יכול לעשות כן, הני מילי בקרבן יחיד דאין טעון שירה דאין אומרים שירה אלא על קרבן צבור הקבוע להם זמן כדמוכח התם בערכין. (תוס' ר"פ דף ו ע"ב)

שיטה מקובצת

אשכחן למצוה. [אלא"ה כאן חסר שורה שלימה מהמתחלה ועוד משורה שניה כמה תיבות, רק הענין מובן מהמעתיקין] ברהמת כמוכן. וא"ת למצוה תיפוק ליה מהיקשא דשלמים דהא כתיב בהדיא בקרא לחטאת. וי"ל (דלא) [דלא"א] ולמסקנא מהתם יליף, [אלא] מעיקרא [הוא דמהדרינן] לאשכוחי קרא בגופיה. כך פרש"י, ומורי פירש דס"ד דתלמודא דהיקשא לא הוי לענין פסח ותמורה [כיון דאין באים בנדר ונדבה] כמו הני [דומיא] דשלמים שהם באים בנדר ונדבה דומיא דשלמים, וה"מ כי לא משכח קרא בגופייהו מהיק [דלמצוה] מהיקשא נפיק כיון דשלמים למצוה נפקא מהגוף שאנן ועוד [ולאו] לאוקים הוא דיליף ואפי' בגוף נמי לא [...] לאוקמי היקשא נגמרי [כדכתיב] בגופו נפקא לן מקראי לכתיבי בגופייהו. חום' אחרים: **שנאמר** וכפר עליו הכהן. גבי חטאת דשמיעת הקול כתיב (ויקרא ה), תימה אמאי שביק קרא דוכפר עליו הכהן על חטאתו אשר חטא דכתיב גבי כשבה ... מחטאתו דכתיב גבי שעיר נשיא, וי"ל דההיא בחטאת דשמיעת קול מיירי ... חטאת חלב מיירי ... חטאת אשר חטא [...] ועשה כו' שיהו כל עשיותיו לשם חטאת ואם אינו ענין למצוה לשינוי קודש לשנוי בעלים. אשכחן שינוי קודש לעכב, שינוי בעלים מנלן. אשכחן למצוה לעכב מנלן, ומהו דחטאת חטאתו [...] דגלי גלי ... אמר רב הונא אתיא חטאת חטאתו [דמשמע שינוי בעלים (למצוה) וכיון דגלי גלי ... לעכב ... שינוי קודש לעכב ... שינוי בעלים למצוה ... לאוקמי ... (מ"ת) בעלים לעכב. בקושטא כך לשון התוס' ...

עין משפט נר מצוה

מ א מיי׳ פט״ו מהל׳ פסה״מ הלכה יב:
מא ב מיי׳ שם הלכה יא:

תורה אור השלם

1. ואם מן הצאן קָרְבָּנוֹ לְזֶבַח שְׁלָמִים לַיהוָה זָכָר אוֹ נְקֵבָה תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ: ויקרא ג, ו

מוסף רש״י

ובשאר ימות השנה. כגון שהפרישו קודם לכן ימים רבים וקיימה לן דכשר לשלמים כפרקין לקמן, ואם שחטו לפסח פסול דלמו׳ אמרינה ואי לשם שלמים שחטו כשר (פסחים ט.): דבר הבא מן הצאן יהא לזבח שלמים. דהלר זכר שלמים קרא ימיכל הוא דהא בשלמים אירי לעיל ויהיה מלי למכתב ואם מן הצאן יביא קרבנו (מנחות פב: בכתי״) ואפילו לעופות. לגיתנו בגיתה אלא מליקה. (בכתי״ ירושלים) אלא לזבח ריבויא הוא. אינו לשון כלל ולא דרשינן ליה בכולל ופרט אלא בריבוי ומיעוט והוה ליה ריבה ומיעט וריבה (ריבה) הכל שאין מקרא יתר נדרש בכולל ופרט אלא בריבוי וכל ריבה ומיעט וריבה ריבה הכל אפילו אינו בא בנדר ובנדבה ומאי מיעט מיעט לשמו (בכתי״ פרש״) ריבויא הוא. אינו לשון כלל לרבות נדון בכולל ופרט אלא בריבה ומיעט וריבה ריבה הכל (בכתי״ כד.) אימא לכל דשחיט ליה ליהדר כוותיה. דשמעת לתמרת אלו שלמים למיקרב ריבה ריבה ומיעט וריבה ריבה אלא לאיתר ליה (מדרדש ליה אלו דרשות לעיל לכל דשחיט ליה שלמים ליה אינה לכל דשחיט ליה ליהוי כוותיה (בכתי״ פרש״):

שיטה מקובצת

״נדר בולהו אתיין בסה דצר. משלמין. כך פרש״י. והקיון נמו. דהני מנזר ומלרע לא אמיל לאיתה למיקרן שכן יש מתקה דמים אחרים ואי מתעלת אלא כי עד שלמה. וא״ת ובשמת נמי לאמיל שלמהן אינה למיקרן מה להנך (פרש״) [שכן אין בכאן נדלי לדות אלא בנדר]. ותיקן ר״ש דמה שבאים בדלי לדות לא מהני לבכרים שלא לשמה. ודלי לדות אלו איכו עשירים אלמה ישאל [מלמה] פסולה שלא לשמה בדבריו (ויקרא ה, ח) [נכון] עשירים אלמה [מעלמה] היא דמשמע היא לשמה כשירה שלא לשמה פסולה. ולא״ת כי [כמתוב בתוי״ה הכון]: ובשאר ימות השנה לשבני אבות. דלא חזי למידי ואסה בפסח שני (פסחים בב. ומני ריש פט) פרק (שלא) לשמו פסול שלמים לשם פסח פסחים. ומשני לא נלרכה אלא לקדש ומנו דבעי עקיבה ל״ש ואילנר קמני כשול כל המה דלא בקריבי. ולפסח עלמו לא (הרי) [אחו] דהא שיבה כון הבריבים לעבר (חוס שוב): ואם מן הצאן. זה לשון הר״ש ואם מן הצאן פי בקומעבים לא קרא ימיכל כי. ולא נרשה דהא מתיב בשחוט פרשה (אחו) זכר לו נקבה ופסח אינו בא אלא זכר. ועוד דסולה פרשה לא אייתי אלא בשלמים ואילנר אלעזר קרא לפרוטי דין שלמים כמו ואם מן הבקר. ואי לאו קרא ימיכל מנ״ל לאוקמי בפסח. ולכך נרשה דמיתוכל דקרא דרים דהא כתב בן בבקר אם כשב אם עז ל״ל למאי אלעזר ואם מן הצאן דכתיב בריש דקרא הלא בכולל כשב ועז הוא אלא ש״מ [מיתוכל] הוא לפסח לדרוש דבר הבא מן הצאן לבריבו פסח ריבה לזבח שלמים (חוס׳ שוב): אלא לזבח ריבויא הוא. [פרקן] (הביבה) דש״ל אינו לשון כלל כי עד כל הזבחים. ויש לנמנם על לשונו דאמר כל היכא דדרשינן כלל ופרט (ליכא ריבויא) בלשון. אלא [נרשה לפרש דבין] (רש״ל) דכבר אמר קרבנו דכלל הוא, ומתיר ליה [כתיב לזבח] דכללא אחרינא הוא והוי כמתי כללות המתוכים בה לזה ואמרתי כל מילי אלף בבר שאינו בא [בנדר ובנדבה. אבל בפסחים בר ע״ב כתב דאינו בא בנדר ובנדבה] דש״ל מאי פריך אימא לכל דשחיט ליה לרבי מאיר מתיב ל״ל אלא דלא אמר לכל דשחיט ליה ליהוי כוותיה (בכתי״ פרש״):

שינויי נוסחאות

א) זה הסימן הוא לשמות המלמודים שהוזכרו בכל הסוגיא עד אמר רב המנרא המנרא כו׳. אבל יש כאן חיה ע״ס דוק ותשכח (חוס׳ קדושין). גי׳ כ״ל שלן קבא יצא ממהר. וכ״מ שלא קיבאי צד מההר ביבאי נא. וכ״מ״ב שלן קבייצאן ממהר ביבא נא: ב) דשחיט ליה (ש״מ): ג) כ״ל לזבח ולשלמים (כ״מ). כ״ל לזבח ושלמים (ד״ה) וכ״ש בא לאוקי מעם אלו. וכ״מ״מ ור׳ לגפינו: ד) עופות ראפי׳ מנחות (ש״מ): ה) בכתב״ו ובכ״ו לוקח המיכות שבקונגרס: ו) ויורד. שמיעת קול ושמעה קול אלה. שבועת ביטוי או נפש כו׳. כל״ל (ש״מ): ז) כב״פ נוסף דלא חזי למילתיה. וכן היגה בכ״ו וכ״מ. ועי׳ תוד״ה לשמו: ח) בדאמרי׳ וכו׳ עד סוה״ל ליתא בכ״מ. וכן בכ״ו סימן קטע זה בתחלתו ובסופו. ועי׳ תוד״ה לשמו: ט) בכתב״ו לשלמים אר לשאר. ועי׳ ל״ק: י) כ״ל עופות (ש״מ): יא) תיבת הטאת ליתא בכתב״ו ול״ו. ובשמב״ו הוסיפה. ועי׳ כ״מ: יב) ופרטות שבתורה (בחוי״ ושמב״ו): יג) כ״ל של שלמים (ש״מ): יד) כ״ל כתב לזבוח שלמים (פ״מ) וכ״מ כתב שנוסחת נכונה היא: טו) וכן כל (שמב״ו): טו) בכתב״ יתר. ועי׳ כ״מ אות ט: טו) על הבבד דכתיבא בחטאת גופיה אבל שינוי קודש לא כתיב בחטאת (לשון תוס׳ מנחות ב.): יז) תחלוק לעבד (שמב״ו): יח) לאה בגבת רש״ק וכ״ק. ועי׳ רש״ש דיש לקרות הכתיב בניקוד זה אותו. וכתב שבמס בגיבה: יט) כ״ל על חטאתי. וכן לאלן בסמוך כ״ל אבל כתיב על חטאתו (צ״ק ויעב״ש): כ) כ״ל הגה״ה (ש״מ) (גליון): כא) כ״ל דהחיבי (ש״מ): כב) דלות במצורע כ״ל (ש״מ): כג) ס״ל קשחיט למאן דאית דבעי עקירה. וכלגינו. ולפ״ז הנוס׳ שבאות כג שיבא עם הגהה זו. אך הה״ש הבית נוס׳ ד״ו דלא בעי. ופי׳ דלהך מ״ל לא ס״ל הא דקתני לשמו פסול אפי׳ תוקנתא קודם הפסח. וכן בכ״ל הגיס לכלגינו ע״כ. ועי׳ מרלה כהן ותסק שלמים. ועי׳ גם בס״מ ד״ה וכשאר ימות: כה) כ״ל פירש בקונטרס. וכאן לא מלינו בכרש״י גי׳ זו ומסקנת קמחים ס ע״ב כתב רש״ש הכי (ע״ר מוסף רש״י) (צ״ק) ותמנס רלה לעיל אות ז שאכן כך כתוב כרש״י כ״ר: כו) כ״ל חזי

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ חטאת דע״ז ודשמיעת: (ב) שם ואימא שלמים: (ג) שם אימת לכל דשחיט: (ד) שם לא דמי דלגא. נ״ב ע״ל דף ד ע״ב: (ה) שם בכללי ופרטי כי האי גוונא דדרש בגלי: (ו) רש״י ד״ה אלא מן זכר׳ לאו קרא ימיכל. נ״ב בלומר הטמא דקס״ד דדריש דמכלל ופרט לומר לאו ימוכל הוא עד דמסקי אלא לומר ריבויא כי יכמו שביבים בקונטרס גופיה לשם אבל מוהה הקונטרס דמן אלמן ימוכל הוא דאמר לפסח וכדכתבו התוס׳: (ו) באי״ה דהיינו פסח. נ״ב ושלא לשמו נסקא לן מדסמיך מן אלמן קרבנו לומר שאמר הפסח לשם קרבנו שהוא מחויב להקריב כגון עולה כו׳ דהיינו אלא לשמו: (מ) ד״ה אפי׳ וכו׳ לשם עולת עוף: (מ) ד״ה אלא לזבח וכו׳ ופשך כלל בו׳ וקן וכו׳ מקרא של יתור לשון חיו: (י) תוס׳ ד״ה ואם וכו׳ ד״ה מן אלמן:

מסורת הש״ס

א) ירושי׳ פסחים פ״ה ה״ב. שקלים פ״ב ה״ד. ב) לעיל ד: כ״ק סד. מולין סו. [כריתות כח.]. ג) ירושי׳ שם. ד) קדושין כד ב״ק נ נדה לג.. ה) ויקרא חובה פי״ח ה״ט. ו) לקמן יד. וש״נ.. ז) ויקרא חובה סוף פרק ו:

חטאת דעבודת כוכבים (א) דשמיעת הקול ובטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו דלא כתיב בהו מנלן חטאת דעבודת כוכבים אתיא מחטאת חלב שכן כרת כמותה והנך כולהי אתיין במה הצד: תנו רבנן פסח בזמנו לשמו כשר שלא לשמו פסול ᵃובשאר ימות השנה לשמו פסול ᵇשלא לשמו כשר (של״ו קבאיצ״ן ממה״ר בצ״א ב״א סימן) [א] מנא הני מילי אמר אבוה דשמואל אמר קרא ᶜואם מן הצאן קרבנו לזבח שלמים לה׳ [ב]דבר הבא מן הצאן יהא לזבח שלמים [ג] אימא שלמים אין מידי אחרינא לא אמר רבי אילא א״ר יוחנן לזבח לרבות כל זבח אימא [ד] כל דשחיט [ה] להוי כמותה אי הוה כתיב לשלמים וזבח [ו] כדקאמרת השתא דכתיב לזבח שלמים לכל דשחיט ליה שלמים להוי אימא לזבח כלל שלמים פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט שלמים אין מידי אחרינא לא לה׳ הדר וכלל מתקיף לה ר׳ יעקב מנהר פקוד הא לא דמי [ז] כללא בתרא לכללא קמא כללא קמא מרבי זבחים ותו לא כללא בתרא לה׳ כל דלה׳ ואפי׳ לעופות [ח] ואפי׳ למנחות הא [ט]תנא דבי רבי ישמעאל בכללי ופרטי [י] דריש כי האי גוונא כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש שהוא שלא לשמו וכשר אף כל שהוא שלא לשמו וכשר אי מה הפרט מפורש דבר הבא בנדר ובנדבה אף כל הבא בנדר ובנדבה עולה ושלמים אין חטאת ואשם לא [יא]אלא לזבח [יב]רבויא הוא אימא לכל דשחיט ליה כוותיה א״ר אבין

לא קאי ואע״ג דבפרק דם חטאת (לקמן דף לב.) תנן תורה אחת לכל החטאות היינו במילתא דכתיבא התם אשר יחה מדמה על הבגד [מ] ומיהו איכא דאית ליה הך סברא לר׳ שמעון ברים מסכת מנחות (דף ג.) וא״ת למה לי למכתב בחטאת חלב עבודת כוכבים בחדא ונימא מה שלמים לא חלקת למלוה אף חטאת לא תחלוק [מ] דקתמר לעיל וי״ל דכי האי גוונא זמנין דטרח ליה קרא ומכתב א״כ אתי לדרשא אחרינא וא״ת מנא לן בחטאת גזיר עבודת בשמו בעלים וים לומר מחטאת חטאתו אע״ג דלעיל לא קאי עיקר פירכא סמיך אותו [מא] מי גמירי מהדדי:

חטאת דעבודת כוכבים אתיא מחטאת חלב שכן כרת כמותה. יש ספרים שכתוב בהן חטאת דעבודת כוכבים וטומאת מקדש וקדשיו ואינו נראה דאע״ג דכרת כמותה מכל מקום איכא למיפרך מה לחטאת חלב שכן אינה באה בדלות כדפרכינן לעיל גבי חטאת מלורע:

שמיעת קול. דלא כתיב לחטאתו [מב] גבי עבודה מנלן עבודת אבל כתיב לחטאתו על דברים אחרים ואין בכך כלום: (ה״ג) [מג] **הנך** בולהו אתיין במה הצד. הקשה רבינו תם מה להנך שכן אין באין בדלי לדות אחמר בהנך ותירץ כיון דדלי לדות גופיה פסולה שלא לשמה הייגו [מא] מנחת חוטא דפסולה שלא לשמה כתבנן ברים מנחות (דף ג.) ומפיק לן מדכתיב כי חטאת היא אין סברא שמה שבאין בדלי לדות יגרום להם בעשירות להיות כשירין שלא לשמן כיון שהדלי לדות עצמן פסול וקשה א״כ לעיל דפריך גבי מלורע מה להנך שכן אין באין בדלות אחמר במלורע מאי קושיא והלא לדות [מב] הייגו חטאת העוף וחטאת העוף פסולה שלא לשמה כדתנן בפרק קדשי קדשים (לקמן דף קד.) ומפיק ליה בתורת הבעים [מד] מחטאת היא וכיון דפסולה בדלות איאלף יש לה לגרום בעשירות הכשר שלא לשמה ואם אחמר אבל בחטאת חלב הא בעינא היא בהיקש למלוה והיכי ילפי׳ שאר חטאות במה הלד הא בעינא היא לקמן פרק איזהו מקומן (דף ג.) מי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בבנין אב ולא פריכא היא כלל דכולהו חטאות נמי ילפי׳ למלוה משלמים ולעבכ הוא דילפינן בשאר חטאות מהבן דכתיב עבודת בעולה דגופייהו ואם תאמר וחטאות הלבור כגון שעירי ראשי חדשים ומועדות מנלן הא לא אתו במה הלד דמה להנך שכן שנוי בעלים פוסל בהן מה שאין כן בקרבן לבור דאחמר לעיל (דף ד.) דשנוי בעלים ליתא בלבור בביתיה אע״ג דלא שייך שנוי בעלים בלבור מ״מ פירכא טובה היא דמשמכתן בפ״ק דקדושין (דף ה:) מה לכסף שכן פודין בו הקדשות ומעשר שני אחמר בחופה וכן פרק המובל (ב״ק דף פח.) מה לאשה שאינה במילה ועוד קשה חטאות פגימות לרבי שמעון דאמר [מה] כל שאינו על מזבח המיצון אין בו משום פיגול איכא למיפרך מה להנך שכן פיגול פוסל בהן אחמר בחטאות הפגימות ויש לומר דבפר העלם דבר של לבור כתיב חטאת הקהל היא ודרש מינה בת״כ [מו] שפסול שלא לשמו אם כן אשכמן לבור וגם פגימי לעבכ ולמלוה ילפינן משלמים:

הגה״ה בשאר ימות השנה לשמו פסול. היינו קודם הפסח דבעי עקירה אי כגון בנדמו בעלים לפסח שני אבל אח״כ לא דפסח בשאר ימות השנה שלמים ושלמים לשם פסח קשחיט [מז] כדאמר בפ׳ תמיד נשחט (פסחים דף סד.) ובפ׳ שני דחולין (דף ל.) ומיהו איכא למ״ל דבריש (פסחים דף עג.) דבעי [מח] עקירה: **לשמו פסול.** (כתוב) [מט] בקונטרס דלא חזו למילתייהו [נ] ורבינו ש״י הגיה כדאמר בפסחים (דף פח.) שחטו קודם חצות פסול שנאמר בין הערבים וכמה פעמים שנה הכתוב בקביעות זמנו בארבעה עשר בין הערבים וסוגיא דהש״ס נמי משמע לקמן בגמרא (דף יא:) הפסח ששחטו שחרית דמבין הערבים נפיק ואין לומר דנפיק מדדרשינן הכא לזבח שלמים שלרין שיעקרנו לזבח שלמים דילמא הני מילי למלוה אבל לעבכ לא: **ואם** מן **הצאן** קרבנו. פי׳ בקונטרס לאו קרא ימיכל דרש אלא ממשמעות דקרא משמע ליה כי וזהו תימה דאי לא [נא] מיימי קרא ימיכל מנא ליה לאוקומי בפסח ונראה דמיימיתו דרש דלא הוה צריך למכתב לזבח השלמים [נב] דאשמען קאי [ועי״ל] [נג] דבסמוך (דף ט.) דרש כשב לרבות פסח לאליה ופירש רבינו ש״י דמיותר דמדכתיב בתר הכי בשלמים ואם מן העז [נד] קרבנו מכלל דעד השתא איירי בכשב וה״נ ל״ל מדכתיב לעיל אם מן הבקר קרבנו [נא] מכלל דהכא בלאן מיירי אם כן [נה] הלאן מיותר הוא למותר פסח. כרוך: **אי** הוה כתב לזבח השלמים [נב] כדקאמרת. הוה ליה למימר אי הוה כתב לזבח כדקאמרת דשלמים לא צריך כלל: **אלא** לזבח **רבויא הוא.** משמע ליה לגמרא שהוא רבויא כדאמר (ב״ק דף סב.) בכל [נג] כללא כל רבויא דמשמע ליה לחלק בין כל לבכל הילכך לא דרשינן ליה בכללא ופרטא אלא בריבה ומיעט ובקונטרס האריך בפירושו:

חטאת דעבודת כוכבים. דכתיב בפ׳ שלח לך ולא כתיב בהמי בעיינא וכן חטאת דשמיעת הקול לא כתיב בההוא בעיינא דההוא בחטאת דגגבא כרת קיימא כדילפינן בהוריות (דף ב.): **שמיעת הקול.** שבועת העדות ושמעה קול אלה (שמיעת הקול) [ה] ושבועת ביטוי וטומאת מקדש וקדשיו בחד בעיינא כתיבי בקרבן עולה ויורד [ו] ושמעה קול אלה או נפש כי תשבע לבטא או נפש אשר תגע וגו׳ ומוקמא לה במסכת שבועות (דף ו:) בטומאת מקדש וקדשיו: **אפיין כמה הלר.** מחטאת חלב וחטאת נזיר ומלורע דכי פרכא מה לחטאת חלב שכן כרת חטאת נזיר ומלורע יוכיחו מה לחטאת נזיר ומלורע שכן יש עמהן דמים אחרים חטאת חלב תוכיח הלד השוה שבהן כו׳ אף אני אביא חטאת דשמיעת הקול. ומחטאת חלב וחדא מהני לא אתיא דאי מחטאת חלב וחטאת נזיר איכא למיפרך מה לחטאת חלב שכן אינה באה בדלות ביטוי שהיא בעולה ויורד אי מחטאת חלב וחטאת מלורע איכא למיפרך מה להלד השוה שבהן שכן אין בשאלה תאמר בשבועה שיבוה בשאלה: **שלא לשמו פסול.** כדאמרי׳ (לעיל דף ז:): **בשאר ימות השנה לשמו פסול** [ז]. כדאמרי׳ [ח] בסמ׳ פסחים (דף פא.) שחטו קודם חצות פסול דכתיב בין הערבים וכמה פעמים שנה הכתוב בקביעות זמנו בי״ד בין הערבים: **שלא לשמו כשר.** כדמפרש ואזיל: **מנהני מילי.** דבשאר ימות השנה שלא לשמו כשר: **ואם מן הצאן קרבנו כו׳.** (ו) לאו קרא ימיכל אלא דרש משמעותא דקרא משמע ליה כי ואם כדר הבא מן הצאן (ו) דהייגו פסח שאינו בא אלא מן הצאן קרבנו דכתיב זבח שלמים ועל כרחך שלא בזמנו קאמר דאי בזמנו הא ליפנין ליה לעיל [ז:] דפסול: **ואימא שלמים אין כו׳.** שחטו לשם שלמים ליתכשר אבל שחטו לשם עולה ליפסל ובריתא קתני שלא לשמו כשר ואפילו שחטו לשם עולה או לשם חטאת: **לזבח.** קרא ימיכל הוא דמלי למכתב לשלמים: **אימא לכל דשחיט להוי כוותיה.** שחטו לשם עולה יהא עולה דהא אתרבי ליה כל זבח: ה״ג **אי הוה כתיב לשלמים וזבח כדקא אמרת.** דאי כתב הכי הוה משמע יהא כשלמים [ט] אי כשאר זבח: **השתא דכתיב לזבח שלמים.** הכי משמע לכל זבח שיזבחנו לשמו שלמים יהיה: **ואימא לזבח כלל כו׳.** אמאי דרש להאי זבח שלמים הכי דרוש הכי דבר הבא מן הצאן יהא לכל הזבחים כולן שכשר שלא לשמו כי הדר כתב שלמים פרט שלא שחטו לשם זבח אחר פסול: **ואפי׳ לעופות** [י]. שחטו לשם (ט) חטאת [יא] עוף: **אף כל שהוא שלא לשמו חטאת ואשם לא.** שחטו לשם חטאת ואשם יהא פסול אפילו לשלמים: **אלא לזבח רבויא הוא.** אינו לשון כלל ולא דרשי׳ ליה בכלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט שלמים אין מרבוי לשון אלא ממשמעות המקראות וכגון (ב״ק דף סב.) בכל אשר תאוה נפשך כלל (ט) וכן מן הבהמה כלל בקר וצאן פרט אבל לזבח שלמים שתי תיבות דבוקות הן כאילו כתיב לזבח השלמים [יב] וקרא ימיכל בעלמא הוא דהוה מצי למכתב לשלמים וכל [יג] מקרא של לשון יתור [טו] אינו לכלל ופרט אלא לרבות וכמאן דכתיב בשלמים וזבח דמי דאיתרבו ליה כל הזבחים:

למלילתיה (ש״מ. וכן ברש״י כ״ר): כו) דאי לא מיתורא דקרא מנא ליה לאוקמי בפסח כיון דבשלמים כתיב. גליון (ש״מ): כז) כ״ל שלמים (רש״ש): כח) בד״ה ובסמוך, ולוקמא מינה [ועי״ל], ועי׳ מ״ל דמפקיה עפ״י נוס׳ זה: ל) ואם עד קרבנו (מ״ש): לא) קרבנו ממקן (ש״מ): לב) לשלמים רוצה כ״ל (שמב״ו). וכמ׳ כ״ם נדקמת רש״י. אך ד״ש דגמי ולמה אות ג: לג) בד״ה כל בלולא בכל דבריא. נ״ל בדאמרי׳ בב״ק דמחלק בין כל לבכל. דכל כללא ובכל דבריא. ה״נ משמע ליה לחלק בין זבח ובין לזבח. הילכך לא כו׳ (צ״ק וראש״ש ע״פ מ״ר). ובסמ״כ הגיה כלפנינו. גם בס״מ הוסיף כהכ״ק. אבל הנוסח כל בלולא ובכו׳:

ד) ירושי׳ פסחים פ״ה ה״ב. שקלים פ״ב ה״ד. ב) לעיל ד: כ״ק סד. מולין סו. [כריתות כח.]. ג) ירושי׳ שם. ד) קדושין כד ב״ק נ נדה לג.. ה) ויקרא חובה פי״ח ה״ט. ו) לקמן יד. וש״נ.. ז) ויקרא חובה סוף פרק ו:

דלאן כל הקרבנות הבאים בלולה פסול בגלא לשמו דהא איכא עולת העוף משום הכי פריך שפיר (חוי׳ ר״פ וחוס׳ שוב):

דוחין קדשים הנאכלים אצל קדשים הנאכלין ואין דוחין קדשים הנאכלין אצל קדשים שאינן נאכלין אטו חטאת ואשם מי לא מיתאכלי אלא דוחין קדשים הנאכלין לכל אדם אצל קדשים הנאכלין לכל אדם ואין דוחין קדשים הנאכלין לכל אדם אצל קדשים שאין נאכלין לכל אדם רבי יוסי ברבי אבין אמר דוחין קדשים קלים אצל קדשים קלים ואין דוחין קדשים קלים אצל קדשי קדשים מתקיף לה רב יצחק ברבי סבריו א] אימא שחטיה לשם מעשר ליהוי מעשר ב] למאי הילכתא דלא ליבעי נסכים ולמלקא ג] עליה (בלא ימכר) [1]בלא יגאל אמר קרא [2]העשירי יהיה קודש זה מעשר ואין אחר מעשר אימא שחטיה לשם בכור ליהוי כבכור למאי הילכתא דלא ליבעי נסכים ד] אי נמי דליתביה לכהנים בכור נמי (א)עברה עברה ממעשר גמר ואימא שחטיה לשם תמורה ליהוי תמורה למאי הילכתא למלקא עליה אי ה] נמי למיקם עליה [3]בלא ימכר ולא יגאל אמר מר זוטרא בריה דרב נחמן אמר קרא [4]והיה הוא ותמורתו זו תמורה ואין אחר תמורה ואימא שחטיה לשם תודה ליהוי כי תודה למאי הילכתא להטעינו לחם מי איכא מידי דפסח גופיה לא בעי לחם ומותרו בעי לחם אי הכי השתא נמי מי איכא מידי דפסח גופיה לא בעי נסכים ומותרו בעי נסכים אנן הכי קאמרינן מי איכא מידי דמותר תודה עצמה לא בעי לחם ואילו מותר דאתיא להו ו] מעלמא בעיא לחם מתקיף לה רב [יימר] בריה דרב הילל וממאי דבמותר פסח כתיב דילמא במותר אשם כתיב אמר רבא ז] אמר קרא [5]ואם מן הצאן קרבנו לזבח שלמים דבר השוה בכל (א) הצאן מתקיף לה ר' אבין בר חייא ואיתימא ר' אבין בר כהנא בכל אתר את אמרת מן להוציא וכאן מן לרבות אמר ר' מני הכא נמי מן להוציא דלא אתי בן שתי שנים ולא אתי (ב) בנקיבה מתקיף לה רב חנא בגדתאה ומי מצית אמרת דכי כתיב האי במותר פסח כתיב והא מדכתיב [6]אם כשב (ג) [7]אם עז מכלל דלאו במותר פסח כתיב ההוא מיבעי ליה ג)לכדתניא (ד) כבש ג)לרבות את הפסח לאליה כשהוא אומר אם כבש ח] לרבות א)פסח שעיברה שנתה ושלמים הבאים מחמת פסח לכל מצות שלמים שיטענו סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק ד)כשהוא אומר (ה) אם עז הפסיק הענין לימד ב)על העז שאינה טעונה אליה והא מהכא נפקא מדאבוה דשמואל נפקא ה)דאמר אבוה דשמואל ואם מן הצאן קרבנו לזבח שלמים דבר הבא מן הצאן יהא לזבח שלמים ו)ואכתי ט] מדרב נחמן אמר רבה בר אבוה נפקא ז)דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה ח)מנין ג)למותר פסח שקרב שלמים שנאמר [8]וזבחת פסח לה' אלהיך צאן ובקר והלא אין פסח בא אלא מן הכבשים ומן העזים אלא מכאן למותר הפסח שיהא לדבר הבא מן הצאן ומן הבקר ומאי ניהו שלמים אלא תלתא קראי כתיבי

עיברה

רש"י

דוחין קדשים הנאכלין. פסח זה מתחלה הוקדש לשם קרבן הנאכל הילכך דוחין אותו אצל שלמים שהן נאכלין ולא אצל עולה (ו): **שאין נאכלין לכל אדם.** אלא לזכרי כהונה: **ליהוי מעשר.** דהא קדשים קלים הוא: בכור ומעשר אין טעונין נסכים בפרק שתי מדות (מנחות דף צ:): **במעשר** בהמה כתיב יהיה קודש לא יגאל ודרשינן בבכורות בפרק כל פסולי המוקדשין (דף לג:) דהאי לא יגאל לא ימכר הוא: **עברה עברה.** בבכור כתיב (שמות יג) והעברת כל פטר רחם ובמעשר כתיב כל אשר יעבור תחת השבט (ויקרא כז): **למילקא עלה.** משום לא יחליפנו: **זו תמורה.** (ז) ממש שהעומדת י] כשהיא חולין אצל בהמת קדשים והמיר יא] הוא דהויא תמורה: **ואין אחר.** זבח (ח) ראשון ששחטו לשם תמורה: **ומותרו בעי נסכים.** דהא אמרת שלמים ניהוי יב]: **דמותר תודה עצמה.** כגון הפריש תודתו ואבדה והפריש אחרת ונמצאת הראשונה אין השניה טעונה לחם כדאמרי' בפ' התודה (מנחות דף עט:) זבח התודה טעון לחם ולא ולדה ולא תמורתה ולא חליפתה טעונין לחם: **ומותר דאתי לה מעלמא.** תודה שבאה ממותר פסח: **דילמא במותר אשם כתיב.** האי ואם מן הצאן דאשם נמי איל תמים יג] מן הצאן הוא ואינו בא מן הבקר: **בכל צאן.** בכבשים ועזים כגון פסח לאפוקי אשם דאינו בא מן העזים: **בכל אתר את אמר.** בכל מקום אתה אומר מן להוציא הוא כגון מן הבהמה להוציא רובע ונרבע מן הבקר להוציא את הנעבד מן הצאן להוציא את המוקצה (ב"ק דף מ:): **וכאן אתה אומר מן לרבות.** דקאמרת [מן הצאן] פסח משמע שבא מכל צאן: **ה"ג.** כי מוקמינן לה בפסח מן להוציא הוא דלא אתי בן שתי שנים ולא אתי נקיבה ומיהו הצאן מכל מין צאן משמע בין כבשים בין עזים ומיעוטא דמן לנקיבות אתא: **ה"ג דלא אתי בן שתי שנים ולא אתי נקיבה: והא מדכתיב אם כבש** (ט) **אם עז מכלל דלאו במותר הפסח הוא דכתיב.** אלא בשלמים גרידי וה"ק אם נדר להביא מן הצאן יביא איזה שירצה או כבש או עז דאי במותר הפסח כתיב למה לי אם כבש אם עז פשיטא דמכבשים ומעזים הוא בא דהא בגופיה כתיב מן הכבשים ומן העזים (שמות יב): **לכדתניא כו'.** לחלק ביניהם ולפרש הילכותיהן לומר (י) שהכבש טעון אליה למזבח והעז אין אלייתו בכלל אימורים: **כבש.** קרא יתירא הוא דכיון דכתיב [מעיקרא ואם מן הצאן וכתיב] בתריה ואם עז מכלל דעד השתא בכבש איירי דאין לך מן הצאן אלא שני מינין: **לאליה.** שתהא קריבה עם אימורין כנגד הכליות ולמטה דכתיב לעומת העצה יסירנה יד] מקום שהכליות יועצות: **שלמים הבאין מחמת פסח.** חגיגת ארבעה עשר כדאמרי' בפסחים (דף סט:): **והא מהכא נפקא.** דפסח שעברה שנתו קרב שלמים והאי זה הוא מותר הפסח והא ילפת לה לעיל מדאבוה דשמואל: **ומאי ניהו שלמים.** דבאין מכל צאן ובקר בין זכרים ובין נקיבות:

תוספות

דוחין קדשים קלים. נראה דבין ר' יוסי בר' אבין ורבי אבין איכא בינייהו בכור דלרבי אבין ליכא למיפרך מבכור דאין נאכל לכל אדם: **דלא** ליבעי נסכים. הוה מצי למימר דלא ליבעי תנופת חזה ושוק: **למאי** נפקא מינה למילקא עליה בלא יגאל. תימה היכי לקי אחר שחיטה אלא יגאל הא אמרינן בבכורות בפרק כל פסולי המוקדשין (דף לג:) דלאחר שחיטה מדרבנן: **העשירי** זה מעשר. אכתי דרשינן מינה (ב"מ דף ו.) עשירי ודאי ולא עשירי ספק: **אי** נמי דליתביה לכהנים. הוה מצי למימר נמי דלא בעי סמיכה כדדרשינן בת"כ וסמך ידו על ראש קרבנו ולא בכור ומעשר ופסח (מנחות דף נג:): **דילמא** במותר אשם כתיב. תימה הא כתיב הכא לזבח השלמים ואילו מותר אשם קרב עולה וי"ל דהאי דכתיב לזבח השלמים לאו שיהיה לזבח השלמים אלא שיעקור שם אשם ממנו לשוחטו לשם שלמים או לשם זבח אחר כדדרשינן ליה (לעיל דף ח:) בכלל ופרט ולעולם קרב עולה ואתא קרא למימר דבעי עקירה: **ושלמים** הבאין מחמת פסח לכל מצות שלמים. פי' בקונטרס חגיגת ארבעה עשר וכן לקמן סוף כל הפסולים (דף לו.) גבי תודה שנאכלת ליום ולילה מנין לרבות שלמי נזיר ושלמי פסח ת"ל שלמיו ופי' בקונטרס שלמי פסח חגיגת י"ד וקשה דבפסחים באלו דברים (דף עא: ושם) דריש מקרא בהדיא דחגיגת י"ד נאכלת לשני ימים ולילה אחד [ובת"כ י) בפ' בשר יד] זבח תודת שלמיו מרבי חגיגת י"ד לשני ימים ולילה אחד] ושלמים הבאין מחמתו ליום ולילה ונראה דודאי שלמי פסח דכל הפסולין (דף לו.) היינו מותר הפסח כי ההוא דת"כ ובפסחים פ' האשה (דף פט.) גבי חמשה שנתערבו עורות פסחיהם דקאמר ונייתי מותר הפסח דנאכל ליום ולילה ובפ"ק דר"ה (דף ה.) קרי למותר הפסח שלמי פסח דחשיב פסח לבל תאחר ופריך פסח זימנא קביעא ליה כו' ומשני מאי פסח שלמי פסח סד"א הואיל ומחמת פסח קאתו ועל כרחיה לאו היינו חגיגת י"ד דכיון דקתני פסח לא שביק מותר הפסח דמיקרי פסח טפי דהיינו פסח ממש ומוקי לה בחגיגת י"ד כ) ושלמים הבאין מחמת הפסח דשמעתין נמי היינו מותר הפסח אע"ג דכבר תנא פסח שעיברה שנתו האי שלמי פסח הוי לא עיברה שנתו ולא זמנו או עיברה זמנו טו] ולא שנתו אע"ג דמקרא אחרינא נפקי הכי רגילות התנא כמו (ב"מ דף ל.) והתעלמת דדריש פעמים שמתעלם כגון זקן ואינה לפי כבודו וכהן והוא בבית הקברות [ושלו מרובה משל חבירו אע"ג] דקרא לא אתי אלא לזקן ואינה לפי כבודו ובפ' מי שהיה טמא (פסחים דף צו:) פי' בקונטרס דהיינו תמורת פסח עצמו ואע"ג דדרשינן התם הוא קרב ואין תמורתו קריבה הא מוכח התם דלכל היכא דפסח קרב גם תמורתו קריבה ולקמן פרק ב"ש (דף לז:) בתחלתו נדקדק טז] וכן משמע דפריך מותר הפסח ליהוי תודה למאי יז] להטעינו לחם מי איכא מידי כו' ולימא להיות נאכל ליום ולילה כמו תודה אלא ש"מ מותר פסח נמי בלאו הכי נאכלים ליום ולילה דהיינו שלמי פסח. נ"ל ברוך:

עין משפט נר מצוה

מב א מיי' פ"ד מהל' ק"פ ה"ז:
מג ב מיי' פ"א מהל' מעה"ק הלכה יח:
ג מיי' פ"ה מהל' פסה"מ הל"ט ופ"ד מהל' קרבן פסח הל' י:

תורה אור השלם

1. לא יְבַקֵּר בֵּין טוֹב לָרַע וְלֹא יְמִירֶנּוּ וְאִם הָמֵר יְמִירֶנּוּ וְהָיָה הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹּדֶשׁ לֹא יִגָּאֵל: ויקרא כז, לג
2. וְכָל מַעְשַׂר בָּקָר וָצֹאן כֹּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר תַּחַת הַשָּׁבֶט הָעֲשִׂירִי יִהְיֶה קֹּדֶשׁ לַיהוָה: ויקרא כז, לב
3. אַךְ כָּל חֵרֶם אֲשֶׁר יַחֲרִם אִישׁ לַיהוָה מִכָּל אֲשֶׁר לוֹ מֵאָדָם וּבְהֵמָה וּמִשְּׂדֵה אֲחֻזָּתוֹ לֹא יִמָּכֵר וְלֹא יִגָּאֵל כָּל חֵרֶם קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא לַיהוָה: ויקרא כז, כח
4. לֹא יַחֲלִיפֶנּוּ וְלֹא יָמִיר אֹתוֹ טוֹב בְּרָע אוֹ רַע בְּטוֹב וְאִם הָמֵר יָמִיר בְּהֵמָה בִּבְהֵמָה וְהָיָה הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹּדֶשׁ: ויקרא כז, י
5. וְאִם מִן הַצֹּאן קָרְבָּנוֹ לְזֶבַח שְׁלָמִים לַיהוָה זָכָר אוֹ נְקֵבָה תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ: ויקרא ג, ו
6. אִם כֶּשֶׂב הוּא מַקְרִיב אֶת קָרְבָּנוֹ וְהִקְרִיב אֹתוֹ לִפְנֵי יְהוָה: ויקרא ג, ז
7. וְאִם עֵז קָרְבָּנוֹ וְהִקְרִיבוֹ לִפְנֵי יְהוָה: ויקרא ג, יב
8. וְזָבַחְתָּ פֶּסַח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ צֹאן וּבָקָר בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם: דברים טז, ב

מוסף רש"י

[illegible]

מסורת הש"ס

א) [לקמן נ: מעילה יג. תמורה ח:], ב) פסחים ע. [נ. מנחות פג.], ג) ת"כ שם פרק ה' ה"א, ד) שם, ה) לעיל ח., ו) כמו ולטעמיך, ז) [לעיל] [מנחות פג.], ח) עי' בהמ"ש לעיל ד' ע"ב אות ט', ט) חולין יא., י) צ"ל פרשה ד פי"ב ה"ח, כ) עי' מנחות פג תוד"ה ושלמים.

הגהות הב"ח

(א) גמ' השוה בכל צאן כל"ל ואות ה' נמחק: (ב) שם ולא אתי נקבה כל"ל ואות ג' נמחק: (ג) שם מדכתיב אם כשב ואם עז: (ד) שם לכדתניא כשב לרבות: (ה) שם כשהוא אומר ואם עז: (ו) רש"י ד"ה דוחין וכו' אלא עולה שאין נאכל הס"ד: (ז) ד"ה זו תמורה ממש: (ח) ד"ה ואין אחר זבח שמעו וכו': (ט) ד"ה והא מדכתיב וכו' ואם עז וכו' במותר פסח כתיב למה לי אם כשב ואם עז: (י) ד"ה לכדתניא וכו' לומר שהכשב טעון וכו' אימורין הס"ד ואח"כ מ"ה כשב יתירה וכו' השתא בכשב איירי:

שינויי נוסחאות

[illegible]

שיטה מקובצת

[illegible]

[illegible]